

Danses de l'Ebre, de Tortosa

A les terres de l'Ebre, lloc de pas entre la Catalunya central i el País Valencià, la indumentària pren les formes d'un i altre costat. Les dones porten cos i faldilla de vora ampla de colors foscos, de seda, sedalina o domàs, ornats amb un mocador o mantó de Manila, i ret curta. Els homes, calça curta, faixa i armilla, i es cobreixen el cap amb un mocador doblegat en diagonal i lligat de diverses maneres. Aquesta indumentària, que originalment es va fer per a les *Danses de l'Ebre de Tortosa*, estrenades el 20 d'abril de 1991, s'ha emprat posteriorment per qualsevol ball de les terres de l'Ebre.

Galop de panderetes

El vestit tradicional de dona valenciana té el seu origen al segle XVIII i és una evolució del vestit de treball de les llauradores valencianes que es va anar transformant en una indumentària elegant per a ocasions especials. Destaca sobretot el pentinat, amb un o tres monyos, ornamentats amb pintes i agulles passadores o *rascamonyos*.

En canvi, el vestit d'home té un origen més antic. Els saragüells (pantalons) ja s'esmenten en textos andalusins del segle X i es tractava també de roba de treball que, els dies de festa, es podia cobrir amb robes més preuades. Tot i que el cap es cobreix de diferents maneres, segons les zones i les modes, en aquest cas es va optar pel mocador.

Estrenats el 1973, aquests vestits s'han utilitzat per a tots els balls d'origen valencià que l'Esbart ha fet fins avui.

Noces a Mallorca

Aquests vestits es van estrenar l'abril de 1989. Per bé que inicialment s'havien fet per a la coreografia *Noces a Mallorca*, de Salvador Mel·lo, van quedar com a indumentària de l'Esbart per a qualsevol dansa mallorquina i, per extensió, de les Illes Balears. Segueixen els models que els folkloristes de principis del segle XX van fixar com a indumentària tradicional mallorquina.

La dona vesteix gipó negre i faldilla llarga fins als peus, amb davantal per a les classes més populars. Al cap, mocador i barret o bé rebosillo, fet amb roba brodada, de ganxet o de tul, que la cobreix fins al pit. Els cabells es recullen en una llarga trena.

L'home porta pantalons bombatxo, que sembla que es van imposar a partir del segle XVIII, i faixa, camisa i armilla o guardapits. Sovint es cobreix el coll i el cap amb un mocador i els que treballaven al camp també solien dur un barret de palla.

Tots dos calcen sabates, espadenyes o avarques en funció de la classe social i de l'època de l'any.

